

ХРОНІКА КУЛЬТУРНОГО ЖИТТЯ УКРАЇНИ у серпні 2023 року

(оглядова довідка за інтернет-ресурсами,
матеріалами преси та неопублікованими документами)

День Незалежності України

24 серпня на Софійській площі у Києві пройшли урочистості з нагоди 32-ї річниці Незалежності України. Подія відбулася за участі президента України В. Зеленського, представників дипломатичних установ і лідерів іноземних країн. Президент вручив державні нагороди, здебільшого військовослужбовцям, бойові прапори підрозділам і відзнаки «За мужність і відвагу». Серед нагороджених українців, що стали на захист країни, – зберігачка фондів Херсонського обласного художнього музею ім. О. Шовкуненка Г. Скрипка (орден «За мужність» III ступеня), директорка Херсонського художнього музею А. Доценко (орден княгині Ольги II ступеня), захисник, провідний артист балету Національної опери України О. Шаповал (орден Князя Ярослава Мудрого V ступеня посмертно).

23 серпня глава держави вручив відзнаки «Національна легенда України». Лауреатами стали восьмеро громадян, зокрема, заслужений журналіст України, воєнний кореспондент, ведучий і сценарист А. Цапленко та український музикант, співак, композитор, поет, н. а. України Т. Петриненко.

У Бородянці на Київщині нагороджено лауреатів Національної премії імені Тараса Шевченка за два роки. Церемонія пройшла 20 серпня біля розстріляного російськими окупантами пам'ятника Кобзарю. Творчу відзнаку 2023 року за вагомий внесок у розвиток культури та мистецтва отримали: поетеса К. Калитко (збірка поезій «Орден мовчальниць»), учасники гурту «Хорея Козацька» – Т. Компаніченко, М. Бережнюк, С. Данилейко, Я. Крисько, С. Охрімчук (аудіоальбом «Пісні Української революції»), літературознавець М. Назаренко (книга «Крім „Кобзаря”. Антологія української літератури. 1792–1883»), журналіст і політичний коментатор В. Портников (публіцистичні статті та виступи останніх років), режисерка І. Цілик (документальний фільм «Земля блакитна, ніби апельсин»). Національну премію імені Тараса Шевченка 2022 року вручено: режисерці К. Горностай (фільм «Стоп-Земля»), літературознавцю Г. Грабовичу (цикл статей «Переосмислючи Павла Тичину – переосмислюючи український модернізм»), письменниці Тамарі Горіха Зерня (роман «Доця»), митцям М. Кадану (персональна виставка «Камінь б'є камінь») та Т. Сільваші (інсталяція «Крила»), журналісту М. Рябчуку (книга «Лексикон націоналіста та інші есеї»), режисерці

Т. Труновій, драматургині Н. Ворожбит, художнику Ю. Ларіонову, артисту А. Ісаєнко й акторці В. Ходос (вистава «Погані дороги» Київського академічного театру драми і комедії на лівому березі Дніпра).

До Дня Державного прапора України і до Дня Незалежності України з міркувань безпеки масові заходи не проводилися, але в кожному з міст організовано символічні акції, концерти, тематичні виставки та кінопокази. У столиці монумент «Україна-мати» вже традиційно було підсвічено синьо-жовтими кольорами. 25 серпня у Національному музеї історії України у Другій світовій війні з нагоди завершення реалізації проекту «Тризуб Батьківщини» (заміна радянської символіки на щиті монумента «Батьківщина-мати» на український національний символ) відкрито виставку «Знак на щиті». Представлені артефакти охоплюють більш ніж тисячолітній відрізок історії України та відображають найважливіші етапи становлення Тризуба як Державного Герба.

24 серпня у Національному музеї історії України розгорнуто експозицію «Боротьба за незалежність. Творці. Епізоди», присвячену дисидентам і шістдесятникам, які наближали здобуття незалежності України. Виставка розповідає про історичні події останніх десятиліть радянської окупації через історії українців: поета, літературознавця В. Стуса, літературознавця, перекладача В. Марченка, поетів І. Сенік і А. Лупиноса, журналіста О. Шевченка, громадських і політичних діячів Л. Лук'яненка, В. Чорновола та М. Гориня, художників О. Заливахи та Г. Севрук, релігійного діяча В. Романюка.

21 серпня в артпросторі Національної бібліотеки України імені Ярослава Мудрого за сприяння Національної спілки фотохудожників України й Артоб'єднання «Kyivphotos-Hall 2012» презентовано фотовиставку «З Україною в серці» до Дня Незалежності України. Експозицію склали роботи сучасних українських фотохудожників із різних куточків країни: А. Нестеренка (Буча, Київщина), В. Химича (Житомир), Б. Бухмана (Одеса), С. Селезньова (Дніпро), К. Куцевол (Вишгород, Київщина), О. Майорова (Кропивницький), С. Задоровської, С. Кабацького (Київ) та інших.

8 серпня Музейно-виставковий центр «Музей історії міста Києва» разом із Національним банком України та Національним оператором поштового зв'язку «Укрпошта» представили масштабний проєкт «Моя історія. 32 роки незалежності». В експозиційному просторі Музею історії міста Києва було розміщено артоб'єкти сучасних українських митців, відібрані з приватних колекцій і музейних зібрань, а також колекцію монет і марок за кожен рік незалежності України. Шлях суверенної держави проілюстровано мистецькими роботами М. Вайсберга, О. Ройтбурда, О. Сая, П. Макова, В. Шерешевського, І. Чичкана, О. Голосія, О. Дубовика, Н. Кадана, І. Марчука, А. Криволапа, О. Сухоліта, Т. Сільваші, О. Тістола та інших художників, чимало з яких продемонстровано широкому загалу вперше.

25 серпня у Брамі Заборовського Національного заповідника «Софія Київська» відбулося відкриття проєкту Музею історичного центру міста Києва – «Terra Ucrainorum» (Земля українців), що показує українські історичні землі на старовинних картах. Під час заходу презентовано книгу М. Кордуби «Територія

і населення України. Географічний і статистичний огляд» (видання Музею історичного центру міста Києва).

24 серпня Музей гетьманства розгорнув експозицію робіт українських художників «От де, люде, наша слава!». До збірки увійшли картини А. Петрицького, О. Данченка, А. Базилевича, О. Губарева, І. Левитської та скульптури В. Лупійчука.

23 серпня до Дня Державного прапора України на київському Подолі встановлено банерну виставку «Волю вільних не зламати», присвячену героїчній обороні українських міст, відзначених Почесною відзнакою президента України «Місто-герой України» – Харкова, Херсона, Чернігова, Миколаєва, Волновахи та Маріуполя на Донеччині, Охтирки на Сумщині, Гостомеля, Бучі та Ірпеня на Київщині. Організатори – Центр дослідження воєнної історії ЗСУ та Український інститут національної пам'яті.

24 серпня у Національній опері України у Києві відбувся Гала-концерт, до програми якого увійшли найкращі твори світової та української класики, зокрема, хорова симфонія-перформанс «Осяяні чорним сонцем» Є. Петриченка та «Молитва за Україну» М. Лисенка. Актори Івано-Франківського національного академічного обласного українського музично-драматичного театру ім. І. Франка зіграли виставу «Вона – Земля» за новелами В. Стефаніка. Дійство митці розгорнули на горі Піп Іван у Карпатах. Ужгород зустрів День Незалежності України світланковою «Молитвою за Україну» п'ятдесятьма мовами світу. Цю акцію провели артисти Заслуженого академічного Закарпатського народного хору під керівництвом Н. Петій-Потапчук. У стародавньому Бережанському замку на Тернопільщині пройшов благодійний захід «Разом до перемоги». Родзинкою свята стала презентація «Мапи України “Обійми”», яка об'єднала в собі ляльки-мотанки з різних регіонів країни (Мапу занесено до Книги рекордів України). В Одесі цього дня було відкрито міжнародну виставку живопису митців із чотирнадцяти країн під назвою «Україна і світ».

23 серпня Український інститут запустив сайт *Insight UA* – англomовний путівник для знайомства з українською культурою. Культурна платформа охоплює різні напрями: музика, література, театр, кіно, візуальне мистецтво, Крим, аналітичні роботи. Є можливість подивитись перелік фестивалів з українським кіно, знайти список стримінгів з українськими фільмами, записатися на онлайн-курси та інше. У розділі «Війна Росії проти України» представлено проекти про наслідки російської агресії, про культурні пам'ятки України, зруйновані РФ та про українських діячів мистецтва, які боронять країну на фронті.

24 серпня на великі екрани країни вийшли історичний фільм «Довбуш» режисера О. Саніна та документальна стрічка «День Незалежності» В. Тихого. Напередодні широкого старту в низці українських міст відбулися допрем'єрні покази повнометражних робіт та зустрічі з їх творцями.

Вшанування пам'яті

1 серпня у Києві на фасаді Будинку національних творчих колективів України відкрито вишукану меморіальну дошку на честь української скульпторки

Ольги Рапай-Маркіш до дня її народження. Автор – скульптор та живописець І. Григор'єв. Цього ж дня у Національному академічному театрі імені Лесі Українки відбулася презентація тематичного випуску журналу «Антиквар», присвяченого дослідженням творчості мисткині. У театрі виступили, зокрема, художниця К. Рапай (донька О. Рапай-Маркіш) та французький славіст, історик літератури Ж. Ніва (участь *online*). Крім того, представники Укрпошти провели урочисту церемонію спецпогашення поштових марок та конвертів із сюжетами керамічних панно О. Рапай-Маркіш – поштового проєкту Асоціації мистецтвознавців, експертів, оцінювачів та реставраторів.

21 серпня в межах заходів із відзначення 70-річчя українського поета, публіциста, перекладача Д. Кременя у Миколаєві в Літературному сквері встановлено художню меморіальну дошку митцю. Її створив місцевий скульптор І. Булавицький. Також у Миколаївському обласному інституті післядипломної педагогічної освіти було відкрито Центр освітнього краєзнавства імені Дмитра Кременя та пам'ятний знак автору та педагогу. В Національній бібліотеці України імені Ярослава Мудрого у Києві до ювілею Д. Кременя підготовлено книжкову виставку, яка знайомить з творчим доробком письменника.

Інформаційний суверенітет та інформаційна безпека України

12 серпня у Рівному запрацював інтерактивний лабіринт медіаграмотності «Не віррр – перевіррр», який допомагає українцям підняти рівень стійкості до дезінформації та пропаганди. Мобільна конструкція складається з дванадцяти кімнат, кожна з яких присвячена таким темам, як інформаційний шум, факти та судження, клікбейт, маніпуляції, пропаганда, тролі та боти, стереотипи та популізм, алгоритми соціальних мереж, інформаційна бульбашка. За допомогою реальних сценаріїв та завдань відвідувачі Лабіринту можуть отримати практичні знання та навички безпеки в інформаційному просторі. Проєкт «Не віррр – перевіррр» розроблено в межах програми «Мріємо та діємо», що фінансується Агентством США з міжнародного розвитку та впроваджується організацією «Рада міжнародних наукових досліджень та обмінів».

Благодійність

21 серпня у київському просторі *Squat 17b* громадська організація «КримSOS» за підтримки «Кримської медіаплатформи» влаштувала благодійний показ та обговорення короткометражних стрічок кримськотатарських режисерів Е. Сарихаліла, Е. Сеттарова та А. Абдулаєва: «Veda» («Прощання»), «Avdet» («Повернення»), «Qismet» («Доля») та «Mıqlar» («Цвяхи»). Зібрані протягом заходу кошти буде спрямовано на автівки для 116-ї ОМБр, яка нині нищить ворога на Мелітопольському напрямку.

23 серпня у столичному Міжнародному центрі культури та мистецтв Федерації профспілок України відбувся благодійний концерт-презентація артбуку «Птах. Вірші, що стали піснями» – спільний мистецький проєкт письменника, музиканта С. Жадана та культурної платформи «Ковчег “Україна”». Два перші

концерти «Птах» пройшли у Львівській національній опері ще у травні. На виручені кошти фонд Сергія Жадана підтримує військовослужбовців та постраждалих внаслідок бойових дій регіони. У проєкті взяли участь М. Садовська, Х. Соловій, У. Горбачевська, М. Токар, О. Каданов, С. Кольцова, Сестри Тельнюк, фронтмен «Океану Ельзи» С. Вакарчук, гурти «Брати Гадюкіни», «Мертвий півень», «Жадан і Собаки», «Лінія Маннергейма», *Kozak System*, актор і кінорежисер А. Сеїтаблаєв як ведучий.

26 та 27 серпня Національний музей народної архітектури та побуту України у Києві разом із благодійним фондом «Мистецька сотня України» організували фестиваль-ярмарок «Правди Сила», щоб зібрати кошти на протезування поранених бійців. У програмі – виставка-продаж виробів та майстер-класи від народних майстрів, шоу-програма за мотивами анімаційного фільму «Мавка. Лісова пісня» та концерт.

26 серпня культурний простір «Лютня» і зона відпочинку «Поляна ВДНГ» провели у столиці спільний творчий захід і благодійний аукціон «Лютня на Полянні». Мета – збір на *Mavic 3T* для підрозділу сил спеціальних операцій очільниці жіночого ветеранського руху *Veteranka A. Арехти*. В межах заходу відбулися живі виступи електронного гурту *OY Sound System*, київського синт-поп-дуету *Teleport*, діджеїв *Chocollab* та *Arnimus*, репера *Oi FUSK* і хіп-хоп/фанк-виконавця *Brykulets*.

25–27 серпня у Вінниці тривав благодійний мистецький вікенд «Ticket to the SUN 2023». Програма фестивалю складалася з майстер-класів, екоактивностей, освітніх подій, присвячених екологічним питанням, а також виступів українських виконавців та гуртів – «Zgarda», «Очеретяний кіт», «Пиріг і Батіг», «Raga Яга», Д. Хоменко, *Eteris* та ін. Прибуток організатори передадуть волонтерському осередку *Medicine for Ukraine* – на потреби тактичної медицини для воїнів на передовій. Підтримку цьому вікенду надала Вінницька міська рада в межах реалізації заходів Стратегії культури Вінницької МТГ через програму *#EU4Culture*, яку впроваджує Гете-інститут.

26 серпня у Харкові в *ErnilovCentre* відбувався благодійний фестиваль «Єдині як ніколи» від *KharkivPride*, покликаний зібрати кошти на коптери для аеророзвідки 5-ї Слобожанської бригади Національної гвардії України. Протягом дня під гаслом «Гуртуємося заради перемоги!» пройшло чимало подій: лекторій, майстерні, «Жива бібліотека», концерт електронних музик тощо.

23 серпня телеканал «1+1 Україна» показав благодійний концерт гурту «Океан Ельзи», який було відзнято в межах кампанії «Нам тут жити» фонду компетентної допомоги армії «Повернись живим». Гостями концерту стали військові ЗСУ, сапери та поранені бійці, волонтери, представники *Superhumans Center*. Під час трансляції відбувся збір коштів на придбання транспорту та необхідного обладнання для інженерно-саперних груп у складі сил підтримки ЗСУ.

Культура та ментальне здоров'я в умовах війни

14 серпня у Національному заповіднику «Києво-Печерська лавра» презентовано програму «Духовне відновлення культурою», яка передбачає моральну

підтримку українських військових. Проєкт реалізується за підтримки благодійного фонду «Українська Лавра», а також Міністерства культури та інформаційної політики України і Міністерства оборони України. Програмою передбачено перебування військових на території заповідника впродовж тижня із зануренням в атмосферу та духовний простір Києво-Печерської лаври. Учасники долучатимуться до культурно-освітніх активностей, духовних та релігійних практик, майстер-класів, екскурсій тощо. Наразі у проєкті взяли участь військові з Українського державного медико-соціального центру ветеранів війни (с. Циблі, Київська обл.).

17 серпня у Києві в межах ініціативи «Поріг болю» відкрито однойменну виставку в Національному музеї історії України у Другій світовій війні. Організатори – рух «Марш свободи», ГО «Українська вища медична школа», Платформа «Будні науки». В експозиційному просторі музею «Нижня брама» представлено роботи митців Д. Галкіна, І. Гусева, Н. Кадана, Д. Коломойцева, Н. Кравцова, Д. Кузьмич, К. Лисовенко, Н. Маркмана й А. Якубенко, які відображають особливості ментального життя в умовах війни. 21 та 22 серпня відбулася також дискусійна частина проєкту – конференція «Зустріч героїв». Головною темою обговорення стала психологічна та соціальна реабілітація учасників війни.

Регіональна культурна політика

24 серпня у кам'яниці на площі Ринок у Львові запрацював новий мистецький простір «Дім 42» як частина ЛКП «Львівське радіо». На відкритті культурної локації відбулася зустріч «Невидиме, уявне, ймовірне», під час якої екскурсії кам'яницею провели мистецтвознавець В. Костирко, культурологиня Б. Брилинська та кандидат філософських наук І. Колесник. Подія стала першою в межах міждисциплінарної програми «Поетика ймовірного», що триватиме у «Домі 42» до жовтня.

Креативні індустрії

Український бренд *OLIZ* випустив колекцію шовкових хусток, присвячену митцям періоду «Розстріляного відродження» та шістдесятникам. Основою принтів стали картини київської художниці Н. Харт, створені протягом 2022–2023 років, як реакція авторки на воєнні злочини росіян проти української культури. Принт імітує пожовклу вінтажну газету з чорно-білими портретами Василя Стуса, Валеріана Підмогильного, Алли Горської, Леся Курбаса, Василя Симоненка. Крім того, на хустки нанесено вірші та уривки з творів цих авторів.

Культурні проєкти

17–20 серпня на території заповідника «Софія Київська» у столиці пройшов шостий фестиваль високого мистецтва *Bouquet Kyiv Stage*. Цього року його тема – «Дорогу підкорює той, хто іде!». Публіці фестивалю представлено різні види мистецтва, загалом до сорока подій у семи програмах. Найбільш насиченими були водночас три секції – музика, кіно та виставки, основу яких склали

мистецькі твори та проекти, створені вже під час повномасштабної війни. Зокрема в межах музичної частини нинішнього *Bouquet Kyiv Stage* композиторка А. Загайкевич, електронний музикант Г. Потопальський та бандуристка Є. Соловійова презентували електроакустичний імпровізаційний твір «Ландшафти Сильвестрова» з авторськими варіаціями на теми В. Сильвестрова. Піаніст Р. Рєпка дав перший із концертів проекту *Re-Vision*, у якому зіграв композиції маловідомих українських композиторів В. Задерацького та О. Лебедева. А композитор О. Шмурак прочитав лекцію про творчість досі не відкритих для широкого загалу модерністів Б. Яновського, Ф. Якименка та П. Сениці, а потім їхню музику виконали піаніст Т. Мельник і співак Р. Меліш. У кінопрограмі «КіноБукет», яку також називають фестивалем у фестивалі, продемонстровано понад три десятки фільмів. Серед 28 короткометражок – прем'єри трьох стрічок проекту режисера К. Тарасова «Культура vs війна» про митців в умовах війни. Ці новели присвячено нинішній діяльності музиканта Т. Компаніченка, письменника С. Жадана та фотографів Влади і Костянтина Ліберових. Крім того, влаштовано допрем'єрні покази повнометражних новинок: драми «Я і Фелікс» режисерки І. Цілик, «Відблиск» В. Васяновича та документального фільму «20 днів у Маріуполі» М. Чернова. Виставкова секція фестивалю включала п'ять візуальних проєктів: виставку картин О. Дубовика «Протистояння»; проєкт «Музей фрагментів війни», що розповідає історії українців під час повномасштабного вторгнення через їхні особисті речі, поміщені у прозорі кубики; дві експозиції світлин з передової – фотографів Влади і Костянтина Ліберових та оператора С. Михальчука; проєкт фотохудожника І. Гайдая «Хліб війни». Також під час *Bouquet Kyiv Stage* пройшли бесіди з такими цікавими особистостями, як релігієзнавець І. Козловський, журналіст П. Померанцев і правник Г. Друзенко.

9 серпня у Києві в Українському кризовому медіацентрі (Український дім) відбулася презентація проєкту «Zincir/Ланцюг – ланки пам'яті», який популяризує історію та культуру корінних народів України – кримських татар, караїмів, кримчаків. Ініціатором проєкту виступив Кримський інститут стратегічних досліджень за підтримки Українського культурного фонду, а художнім керівником став актор і режисер, директор державного підприємства «Кримський дім» А. Сеїтаблаєв. «Zincir/Ланцюг» має три складові: виставка «Кримськотатарська кераміка – спадщина майстрів» (куратор – Р. Скибін), аудіовізуальний цикл «12 міфів про Крим» та освітній лекторій «Історія та культура Криму». Наприкінці серпня в межах проєкту було розгорнуто експозицію картин українського митця Д. Доценка з серії «Маале» про життя кримських татар (Кримський Дім) та проведено майстер-класи з кримськотатарського гончарства (Київська державна академія декоративно-прикладного мистецтва і дизайну ім. М. Бойчука).

5 серпня продовжив свою роботу фестиваль пам'яті Р. Ратушного «Протасів Яр», який триває в столиці із травня до вересня. Цього разу захід було присвячено темі «Мистецтво і війна». У програмі – творчі зустрічі з актрисою А. Роговцевою та режисеркою фільму «Погані дороги» Н. Ворожбит, презентація книги А. Пермякова «Залізна евакуація». Працювала й дитяча локація від музею Івана Гончара (знайомство з традиційною культурою та народними ремеслами,

майстер-класи й інші пізнавальні розваги). 19 серпня в межах фестивалю «Протасів Яр» відбувся День Криму. Подію відкрила публічна розмова лідера кримськотатарського народу М. Джемілева та заступника генерального директора Українського інституту, засновника літературного проєкту «Кримський інжир» А. Алієва. Також за участі голови Меджлісу кримськотатарського народу Р. Чубарова, очільниці Кримської правозахисної групи О. Скрипник й актора А. Сеїтаблаєва проведено дискусію «Опір у Криму сьогодні». На галявині Протасу можна було подивитися фільм Н. Алієва «Додому». Організатори фестивалю – ГО «Захистимо Протасів Яр» разом із Українським ПЕН і Національним центром народної культури «Музей Івана Гончара».

26 та 27 серпня на території Стрічкоткацької фабрики у Києві після майже дворічної паузи проведено фестиваль музики та культури *Brave! Factory*. Організатори відтворили локації, що передавали традиційну атмосферу попередніх фестивалів на території заводу «Метробуд». Учасниками *Brave! Factory* стали: київський саксофоніст А. Бармалій та вінницький музикант О. Явдик, квартет джазового музиканта Денніса Аду *d'Electro*, електронний дует Луни та Саші Волощука *Der Diktatur*, діджей *Elija*, електронний інді-поп проєкт А. Карась і Я. Татарченка *Tonka* та ін. Крім того, на різних локаціях Стрічкоткацької фабрики було представлено понад десяток мистецьких об'єктів, серед яких: відеоарт «Напій за один біткоїн» (*Meltdownlove*), об'єкт від *Echomateriya*, інсталяція «Brave blood drop» (*Nechit*), артоб'єкт «Людина» (творча спілка Крутотут), інсталяція «Музики» (Д. Молокоєдова), інтерактивна інсталяція «Куб» (Х. Кірік та Н. Акорна), медіаінсталяція «Digital Resort» (М. Побережський і *blckb0x*).

26 та 27 серпня у дворіку Одеського національного художнього музею пройшов другий фестиваль сучасної культури «Поруч». Програму склали кінопокази та виставка сучасних плакатів до культових українських фільмів «Ре/Візія». Зокрема глядачам продемонстровано такі знакові українські фільми, як «Земля» О. Довженка та «Вечір на Івана Купала» Ю. Ілленка. Перед показами короткі вступні лекції прочитали кінознавці Довженко-Центру А. Пензій і С. Битюцький. В межах виставки «Ре/Візія» нові постери до вибраних стрічок з рейтингу «Топ-100 українських фільмів» представили українські художники, ілюстратори, дизайнери: *EtchingRoom1*, Ж. Олійник, В. Перехрест, Вікторія та Віталіна Лопухіни, М. Мажина, М. Рафайлик, К. Ткачов та інші – загалом понад 30 авторів. Над спільним стилем робіт працювала дизайнерка О. Корчевська-Цехош. Кураторство – онлайн-музей шрифтової спадщини Одеси «Літери в місті».

Цими ж вихідними у Моринцях на Черкащині вирував мистецький традиційний, уже восьмий, фестиваль «Ше.Fest», який інтерпретує творчість Тараса Шевченка на сучасний лад. Гасло події – «Шевченко чинить опір». На фестивалі працювали просвітницька, дитяча та художня галявини, музична сцена, ярмарок майстрів. Події Просвітницької галявини було присвячено літературі, книговиданню, творчості Т. Шевченка. Свої книжки презентували Л. Ніцой, О. Дубчак, Сашко Лірник. На Театральній сцені у Палаці культури Моринців пройшли вистави «За дверима» В. Борхерта від Вінницького академічного музично-драматичного театру ім. М. Садовського та «Ціна життя» за п'єсою К. Чапека «Мати»

від Кіровоградського академічного музично-драматичного театру ім. М. Кропивницького. Учасниками музичної частини фесту стали «Kozak System», «Колір ночі», н. а. України Т. Компаніченко з «Хоресою Козацькою».

19–24 серпня у Львові відбувся VIII Міжнародний фестиваль Параджанова на Левандівці «Рік Перемоги: згадати все...». В межах фестивалю організовано експозиції, майстер-класи, дискусії та зустрічі. Зокрема у програмі: виставка фоторобіт С. Глотова «Кольори білого континенту»; розмова з менеджеркою, правозахисницею О. Дацко «Культура і власність в містах: виклики війни»; покази фільмів «Параджанов» О. Фетісової та С. Аведікяна, «Тіні забутих предків» С. Параджанова, «Пропала грамота» Б. Івченка, «Залізна сотня» О. Янчука та інше.

24–27 серпня Національний Сорочинський ярмарок через війну вперше проведено у Львові. Під гаслом «Схід і захід разом!» подія збила народних майстрів і підприємців зі всієї України. Культурно-мистецька програма ярмарку включала виступи акторів Полтавського академічного обласного українського музично-драматичного театру ім. М. Гоголя, артистів ансамблю «Чураївна» Полтавської обласної філармонії, колективу Полтавського обласного центру народної творчості та групи народного співу вокально-хорової студії «Домінус». Сорочинський ярмарок у Львові організовано за підтримки Львівської ОВА та Департаменту культури і туризму Полтавської ОВА.

3–6 серпня у Державному історико-культурному заповіднику «Тустань» на Львівщині відбулася традиційна зустріч поціновувачів середньовічної історії і лицарських реконструкцій, яка щороку проходить у форматі фестивалю «Тустань». Цього разу це був «Табір живої історії» за участі реконструкторів, археологів, майстрів-ремісників. На території заповідника було відтворено справжнє середньовічне містечко зі стрільбищем, кузнею, гончарною майстернею та кухнею. Гостей розважали майстер-класами, лекціями, навчали стрійової підготовки.

23 серпня Національний будинок музики за підтримки Українського культурного фонду провів у Бучі на Київщині перший захід в межах проєкту «Буча: Арт-Майстерня для пластунів». У програмі – лекція співачки А. Рудницької «Історія українського прапора»; концерт-практикум про традиційні українські інструменти від музикантів М. Бережнюка та Д. Сагірова; виступ *Liatoshynskyi Capella* під керівництвом диригента Б. Пліша.

Театр

Столичні театри представили цього місяця свої нові роботи: оперу «Литовці» італійського композитора А. Понк'еллі у концертному виконанні (Національна опера України); «Цвіт жакаранди» за п'єсою іспанського драматурга А. Касони «Дерева помирають стоячи» (Національний академічний драматичний театр імені Лесі Українки); «Сон літньої ночі» В. Шекспіра у постановці литовської режисерки А. Кавалюскайте (академічний драматичний театр на Подолі); «Кортес» Л. Лягушонкової (академічний театр «Золоті ворота»); «Medealand» за однойменною п'єсою шведської авторки С. Стрідсберг (Київський академічний театр

юного глядача на Липках): «Мовна метаморфоза: кохання на словах» за мотивами п'єси М. Куліша «Мина Мазайло» («Дивний замок»).

3 серпня на сцені Київського драматичного театру «Браво» розпочала роботу Театральна формація «Перший План» – новий театральний колектив, який об'єднав акторів і художників з Києва та Маріуполя. Свій перший творчий сезон «Перший План» відкрив трагікомедією «Рентген усміхнених сердець». Автор постановки – художній керівник та режисер маріупольського театру авторської п'єси *Conception* О. Гнатюк.

11 серпня Львівська національна опера розпочала новий сезон прем'єрною постановкою «Запорожець за Дунаєм» С. Гулака-Артемівського в оновленому прочитанні української режисерки О. Тараненко. 24–27 серпня в межах «Українського тижня у Львівській національній опері» відбувся показ найпопулярніших вистав українських композиторів. До цього циклу ввійшли, зокрема, феєрія «Коли цвіте папороть» Є. Станковича та балет «Лілея» К. Данькевича. Кульмінацією тижня стала презентація альбому н. х. України, багатолітнього головного художника оперного театру у Львові Євгена Лисика. 27 серпня його легендарній постаті було присвячено мистецьке дійство під назвою «Гармонія сфер», яке включало відеоінсталяцію з робіт митця у супроводі композицій Р. Вагнера, Б. Лятошинського, Г. Берліоза, Б. Бріттена, С. Барбера та ін. Автор проєкту – М. Юсипович.

15–20 серпня на базі Дніпровського національного академічного українського музично-драматичного театру ім. Т. Шевченка пройшов Відкритий фестиваль української драматургії «Дніпро. Театр.UA». Учасники форуму представили глядачам свої роботи воєнної тематики, як-от: «Край» режисера Є. Карнауха (Дніпровський національний академічний український музично-драматичний театр ім. Т. Шевченка), «Крик нації» за п'єсою Л. Колосович і О. Білої (Донецький академічний обласний драматичний театр, м. Маріуполь), «Іх там нет» за мотивами п'єси «Четверта стіна» *Alex Wood* (Луганський обласний академічний український музично-драматичний театр), «Академія сміху» К. Мітані (Харківський академічний драматичний театр), «Ісіда в Таврії» Н. Ігнат'євої (Запорізький академічний обласний театр юного глядача).

27 серпня в Івано-Франківському національному академічному обласному українському музично-драматичному театрі ім. І. Франка відбулася прем'єра вистави за твором Ф. Шиллера «Підступність і кохання» у постановці київського режисера І. Уривського.

1–16 серпня артисти Херсонського обласного академічного музично-драматичного театру ім. М. Куліша презентували документальну виставу режисера Є. Резніченка «Лишатися (не) можна...» в Миколаєві, Кропивницькому, Черкасах, Києві, Житомирі, Івано-Франківську та Львові. Гастрольний тур організовано в межах проєкту «Ми не хотіли виїжджати...» за підтримки Українського культурного фонду.

Музика

12–13 серпня у Києві відбувся XIX Всеукраїнський дитячий фестиваль «Чорноморські Ігри», що зазвичай вирував у Скадовську Херсонської області. Локаціями для заходу стали студія музичного каналу *MI* та територія інноваційного парку *Unit City*. Фестиваль об'єднав талановитих дітей України, які нині розкидані по всьому світі. На участь у вокальному конкурсі було надіслано понад пів тисячі заявок із різних українських регіонів та закордону. Володаркою Гран-прі XIX «Чорноморських Ігор» стала 13-річна Є. Генова з міста Костопіль, що на Рівненщині. Дівчинка присвятила цю перемогу своєму татові-захисникові, який загинув 14 липня під час виконання бойового завдання. Особливе місце на фестивалі отримав спеціальний творчий хаб для дітей і дорослих митців з Херсонщини. Тут проведено численні майстер-класи, виставки, кінопокази, виступи музикантів, театральні постановки та ярмарок. Цього року «Чорноморські Ігри» підтримали такі українські виконавці, як: О. Пономарьов, З. Огневич, гурти *Kazka*, «Антитіла», переможці та лауреати фестивалю різних років – *NK*, *DZIDZIO*, Т. Кароль, *DOROFEEVA*, *TAYANNA* та інші. Організаторами події виступили благодійна платформа *dity.help* та благодійні фонди-партнери «Support Kherson» і «KRYLA foundation» за підтримки Українського культурного фонду.

4 серпня у дворику столичного Міжнародного центру культури і мистецтв Федерації профспілок України стартував новий проєкт «Mariupol Classic. Музика надії». Оновлений Маріупольський камерний оркестр, який нині базується в Києві, презентував програму з творів сучасних українських композиторів Ю. Шевченка, М. Скорика, Б. Фроляк, З. Алмаші.

Від 8 до 15 серпня тривав ювілейний XX Міжнародний фестиваль давньої музики у Львові. Цього року він пройшов під егідою проєкту «Україна. Музи не мовчать», який започатковано Львівською національною філармонією імені Мирослава Скорика після повномасштабного вторгнення РФ в Україну. У програмі фестивалю – вокальна та інструментальна, церковна та світська, оперна й ораторійна давня європейська музика. Усі концерти було присвячено композитору, засновнику ансамблю «*A cappella Leopoldis*» та фестивалю давньої музики Р. Стельмашуку. Також дві ексклюзивні програми прозвучали у Києві в Інституті проблем сучасного мистецтва Національної академії мистецтв України. Столичній аудиторії представлено концерти «Музичні мости» у виконанні С. Гаврилюка (барокова скрипка) й А. Іванюшенка (клавесин) та «Скиталець. Мандрівні пісні Середніх віків» у виконанні ансамблю «*Sequentia*» та музиканта-мультиінструменталіста В. Садового.

15–31 серпня X Міжнародний фестивальний проєкт «Музика у старому Львові та Кракові» традиційно запропонував високу класику та шедеври світової музики у храмах та пам'ятних місцях. У Львові концерти дали піаністка М. Кузій (Палац Потоцьких Львівської національної галереї мистецтв), органістка О. Мацелюх (Музей історії релігії), Октет тромбоністів Луганського академічного симфонічного оркестру (Гарнізонний храм св. апостолів Петра і Павла), академічний камерний оркестр «Віртуози Львова» (Львівська національна філармонія ім. М. Скорика). Автор ідеї фестивалю «Музика у старому Львові та Кракові» н. а.

України, засновник академічного камерного оркестру «Віртуози Львова» С. Бурко.

24 серпня в Одесі стартував VIII Міжнародний фестиваль мистецтв «Оксамитовий сезон в Одеській опері». Цього дня глядачам презентовано оперу «Катерина» О. Родіна за мотивами творів Тараса Шевченка. Також однією з подій фестивалю стала програма, присвячена творчості сучасного українського композитора, віолончеліста З. Алмаші (проєкт «Нова музика України»). 25 серпня в межах фестивалю відбувся мистецький науковий форум «Нова музика України в контексті сучасних театральних тенденцій» за участі провідних музикознавців і музичних критиків.

13–31 серпня у Залі камерної та органної музики Рівненської обласної філармонії пройшов VI Міжнародний фестиваль «Viva musica organum» («Жива музика органу»), сподвижницею якого є українська органістка, солістка Рівненської та Львівської філармоній і Львівського будинку органної та камерної музики, дослідниця органного мистецтва О. Мацелюх. Честь відкрити «Viva musica organum» надано органісту, солісту Харківської обласної філармонії С. Калініну. Артист представив програму *Te Deum*, що включала твори Й. С. Баха та М. Колесси.

11 серпня у Львівському органному залі в межах стратегії промоції української музики *Ukrainian Live* симфонічний оркестр Луганської обласної філармонії під диригуванням І. Остаповича презентував оперу «Зоря» українського композитора І. Соневицького.

17 серпня в просторі *FestRepublic* у Львові відбувся фестиваль «Шампанські очі» пам'яті Кузьми Скрябіна. Найкращі пісні легендарного автора та музиканта пролунали у виконанні таких артистів, як І. Білик, О. Пономарьов, Т. Тополя, М. Хома, Ріанобой, А. Мірзоян, *DILYA*, *Lizgunova*, *Ivan NAVI* та інших. Концерти до дня народження Кузьми Скрябіна пройшли також у Києві (19 серпня) та Одесі (22 серпня).

Візуальні мистецтва

21 серпня у київській міській галереї мистецтв «Лавра» розпочала роботу виставка «Маріуполь Нескорений», на якій представлено кілька десятків робіт українських художників на підтримку Маріуполя. В експозиції можна побачити картини А. Кравченка з Одеси, М. Кублика з Дніпра, В. Романова з Києва, О. Телятник з Кривого Рогу, С. Баранника, А. Кутани, О. Бондаренка, Ю. Магди з Маріуполя та інших митців. На честь відкриття виставки у галереї виступив камерний оркестр «Ренесанс» Маріупольської обласної філармонії під керівництвом головного диригента В. Крячка. Організатори заходу – Національна спілка художників України, Маріупольська міськрада та центр «ЯМаріуполь культура».

23 серпня Національний музей народної архітектури та побуту України разом із Управлінням культури Бахмутської міської ради представили мистецький проєкт «Незламний Бахмут», присвячений історії міста та його мешканцям. Значну частину експозиції склали вироби творчої майстерні «Оберіг» (м. Бахмут) –

ляльки-мотанки, вишиті семплери, національні строї Донеччини. Також на виставці продемонстровано колекцію писанок, відтворену майстром Д. Денисенком (Бахмутський міський народний Дім), яку вдалося врятувати з-під обстрілів.

22 серпня у музеї «Будинок митрополита» Національного заповідника «Софія Київська» презентовано проєкт художника В. Козюка «Україна крізь віки». Митець створив сім масштабних картин, що уособлюють різні регіони України через жіночі образи. Над реалізацією ідеї працювали також викладачка Одеської державної академії будівництва та архітектури Є. Божко та її студентки О. Тяжелова і В. Кузьменко. Організаторами проєкту виступили – Національний заповідник «Софія Київська», Національний музей народної архітектури та побуту України, ГО «У серці з Україною», ГО «Кращий художник» за підтримки Міністерства культури та інформаційної політики України.

У столичних музеях й інших мистецьких просторах розпочали роботу виставки: «Український колаж» – колажі українських митців різних поколінь: С. Святченка, С. Параджанова, П. Велер, Олександрри та Іллі Чичкан, І. Гусева, Т. Сільваші, О. Ройтбурда, Ю. Ілленка, М. Реви, З. Ісупової, П. Нікітіної, Ю. Вакуленка, «Укріплення» – картини Е. Потапенкова, Л. Раштанової та С. Корнієвського (Національний музей «Київська картинна галерея»); «Держава будується нині» – близько пів сотні живописних творів М. Соченко різних років (Національний музей літератури України); «ArtArmor Діти UA» – дитячі малюнки на бронеплитах (Національний музей історії України у Другій світовій війні); «Київський романс» – живопис і графіка Л. Туркевич, І. Климової, К. Ляшева, Т. Бойченка, М. Яценко, М. Крижановської та ін. (Музей Шолом-Алейхема, філія МВЦ «Музей історії Києва»); «Живопис» – твори В. Каверіна різних років (Літературно-меморіальний музей-квартира П. Г. Тичини); «Виставка» – роботи О. Сая з циклу «Bombed» («Voloshyn Gallery»); «Постлюдія» – живопис С. Животкова з «Біблійної серії» (мистецький простір *White Space* галереї «Stedley Art Foundation»); «Поворот на Ірпінь» – текстильні ляльки О. Цюпи (ЦСМ «Білий Світ»); «Роботи на папері» – картини Т. Сільваші («The Naked Room»); «Motherland/Батьківщина» – живопис А. Чижова (галерея «Portal 11»); «Хліб війни» – нова серія фотографій І. Гайдая в межах проєкту «Незалежні» (ГСМ «Art Ukraine Gallery»); «Гостинець» – роботи українських авторів К. Лесів, К. Алійник, Л. Вербіної, Є. Коршунова, О. Штейн, І. Леві, Д. Халілової та Т. Турлюн, що репрезентують їжу як форму пам'яті (простір «The Stein Studio»); «Деокупація і відновлення» від *Ukrainianer* – світлини В. Якименко, Ю. Стефаняка, А. Балана, К. Пілюгіної, С. Соляр та Х. Кулаковської, зняті під час поїздок звільненими населеними пунктами Слобожанщини, Сіверщини, Полісся і Причорномор'я (простір «Peremoga»); «Рушники перемоги» – роботи художниці Т. Русецької (ГСМ «Триптих АРТ»); «Наша Україна» – живопис А. Олійник, О. Колаверенко, О. Терещенко, А. Дмитриної, А. Бородай та інших авторів («MODI Art&Wine Gallery»); «Деокупований Схід: метаморфоза і надія» – картини художників-переселенців із Донецька С. Вільгановського, С. Ткаченка та О. Плахотникової (артхаб ТЦ *Gorodok Gallery*); «Захисники незалежності» – понад 100 світлин авторства А. Дубчака, М. Завілінського, С. Коровайного, Ю. Кочетової,

В. Кузан, К і В. Ліберових, Є. Малолетки, С. Михальчука, М. Палінчака, С. Ратинського, Ю. Стефаняка, О. Ткачука, О. Фурмана та М. Чернова (виставковий простір залізничного вокзалу «Південний»).

14 серпня у Ладижині на Вінниччині розпочався V Міжнародний фестиваль дерев'яної скульптури «Ладижинський гай-2023». У дійстві взяли участь п'ятеро майстрів: А. Кліщ і С. Кляпетура (Кам'янець-Подільський), Б. Гладкий (Івано-Франківськ), С. Стеблюк (Рівненщина), М. Пятраускас (Литва). Створені митцями скульптури буде розміщено у парку Ладижина.

У містах України розгорнуто експозиції: «Космогонія сенсів» – понад пів тисячі різних за жанрами, стилями та техніками мистецьких робіт від 300 українських художників (Музей сучасного українського мистецтва Корсаків у Луцьку); «На березі Тірренського моря...» – картини С. Ткаченко (Музично-меморіальний музей Соломії Крушельницької у Львові); «З бомбосховища» – живопис О. Денисовця (Львівський музей історії релігії); «Покоління незламних. Мистецтво творити» – світлини В. Шурубуря, О. Сако, М. Сако та О. Галазюк, які зафіксували історії поранених захисників (простір сучасного мистецтва у Львові «PM Gallery»); «Світоустрій» – картини Д. Молдованова («Ya Gallery Black» у Львові); «Соледар. Сіль. Війна» – фотографії Соледару до та після повномасштабного вторгнення О. Пархоменка та І. Рибаків (львівська галерея «ХотАртХол»); «Високоточна любов або Третя світова» – роботи І. Гусева, присвячені теракту на Каховській ГЕС, а також його нові малюнки зі щоденника «Третя світова війна» (одеська «Галерея Стійкості»); «500 днів війни» – ілюстративна графіка І. Ярового (Сумська міська художня галерея); «#ніхто_не_острів» – серія аудіовізуальних композицій про Крим, Маріуполь і Херсонщину художниці О. Михайлюк («Асортиментна кімната» в Івано-Франківську); «Небесний фотограф» – світлини загиблого на війні фотомитця М. Бурди (Рівненський міський палац культури); «Миколаїв – нескорений» в межах проекту «Міста-герої» – дві сотні робіт художників зі всієї України (виставкова зала Миколаївської обласної організації Національної спілки художників України); «Тема супротиву російській агресії у творчості художника-карикатуриста Олексія Кустовського» – бойова карикатура художника «Голосу України» О. Кустовського (Суботівський історичний музей Національного історико-культурного заповідника «Чигирин»); «Дні світла. Дух та почуття щойно звільненого Херсона» – роботи херсонського фотографа А. Балана (палац князів Любомирських Державного історико-культурного заповідника м. Дубно, що на Рівненщині).

24 серпня у Національному музеї-заповіднику українського гончарства, що в Опішному на Полтавщині, презентовано три нові монументальні скульптури українських художників-керамистів – цьогорічних лауреатів Міжнародної грантової премії Говорунів. Артоб'єкти створили Ю. Мирко з Києва («Роздуми про гармонію»), Ю. Войтович з Київщини («Воїни»), Є. Євтушенко з Полтави («Бозони»).

28 серпня у міському парку Новомиргорода на Кіровоградщині встановлено інсталяцію «Зсув» зі скульптурної серії робіт Микити та Єгора Зігури. Проект присвячено трансформації емоційного стану людини.

Музейна справа. Охорона культурної спадщини

1–31 серпня у столичному виставковому центрі «Жива пам'ять» Національного історико-меморіального заповідника «Бабин Яр» за підтримки Міністерства культури та інформаційної політики України пройшла виставка «Бахмут – обличчя геноциду 1942/2022». В експозиції: спогади свідків подій 1941–1943 рр. та архівні матеріали Бахмутського краєзнавчого музею; відео й артінсталяції художника М. Алексеєнка; документальні фото Бахмута 2022–2023 рр. Костянтина і Влади Ліберових, С. Коровайного, А. Дубчака та Г. Іванченка; роботи Клеменса фон Ведемеєра, в основі яких хроніка капітана Вермахту Фрайхера Харальда фон Війнгофф-Ріша. Співорганізатори виставки – Національний історико-меморіальний заповідник «Бабин Яр», Бахмутський краєзнавчий музей, Українська асоціація професійних фотографів.

17 серпня Національний музей Голодомору-геноциду разом із Національним музеєм Революції Гідності презентували у Києві мистецький проєкт дизайнерки та художниці Ю. Федорович «ГӨЛЮДӨМӨР». Його складові – вулична виставка плакатів мисткині, що розповідають про геноцид в Україні за допомогою доповненої реальності (площа Слави), та персональна історія очевидиці Голодомору в анімаційному фільмі «Мене звали Євгенія Сакевич-Даллас» (Зал пам'яті Музею Голодомору-геноциду).

11–31 серпня у Національному заповіднику «Києво-Печерська лавра» за підтримки Благодійного фонду «Українська Лавра» проведено тематичні заходи до 950-річчя закладення Успенського собору. Програма включала, зокрема, низку виставок: «Печатки Київської митрополії XI–XIV ст.», «І постала Церква Велика на пагорбах Печерських» (історичні та мистецькі пам'ятки XI–XX ст. зі збірки Національного заповідника «Києво-Печерська лавра»), «Тисячолітня історія лаврських печер». Відбулися також лекції та екскурсії від науковців – «Успенський собор – святиня, відроджена Україною!» (А. Антонюк) та «Успенський собор очима паломника» (А. Кізлова) та презентація спецвипуску журналу «Антиквар», присвяченого 950-річчю Успенського собору.

15 серпня у Національному музеї історії України в Києві розпочав роботу виставковий проєкт «День археолога. Врятовані скарби». Вперше для широкої публіки представлено цінні археологічні знахідки, врятовані від грабіжників та контрабандистів за останні чотири роки: скарби доби бронзи, речі з древніх поховань воїнів, амуніцію римських легіонерів, зброю гунів, колекцію скляного давньоримського посуду, прикраси та коштовності ранніх слов'ян, платіжні гривні часів Київської Русі та багато іншого. Проєкт реалізовано завдяки підтримці Офісу Генерального прокурора, Національної поліції України, Служби безпеки України та Державного бюро розслідувань.

10 серпня столичний Національний центр «Український Дім» разом із Благодійним фондом імені Поліни Райко презентували виставку-документ «Поліна Райко. Зникоме», присвячену дослідженню спадщини мисткині з Херсонщини. Проєкт став реакцією на руйнування будинку-музею Поліни Райко в Олешках, що сталося внаслідок підриву Каховської греблі російськими окупантами. До уваги відвідувачів: архівні фотографії, відеоінсталяція, документальні фільми

про художницю, тематичні плакати від українських ілюстраторів. Відкриття проекту склалось із дискусії «Культура у часи війни. Переосмислення» та кураторської екскурсії виставкою від О. Ананова, М. Джулай та Б. Єгіазаряна. В обговоренні взяли участь: директорка Національного центру «Український Дім» О. Вієру, в. о. директора Національного історико-меморіального заповідника «Бабин Яр» Р. Тапанова, мистецтвознавець і колекціонер Е. Димшиць, артменеджерка і співкураторка проекту «Поліна Райко. Зникоме» М. Джулай та заступник генерального директора Українського інституту А. Алієв.

Крім того, 22 серпня київський Національний центр народної культури «Музей Івана Гончара» влаштував благодійну виставку в межах мистецького проекту «Спецоперація “Зруйнувати рай”», присвячену творчості Поліни Райко. В експозиції представлено світлини розписаних інтер'єрів хати художниці, які було зроблено під час експедиції етнографів Музею Івана Гончара у 2013 році. Проект діятиме до 30 листопада.

3–27 серпня на території заповідника «Києво-Печерська лавра» в Національному музеї українського народного декоративного мистецтва тривала виставка вишитих килимів майстрині з села Волсвин зі Львівщини Катерини Коліди. Вперше за пів століття роботи сільської рукодільниці з родинної колекції представлено широкому загалу.

26 серпня у Києві на Співочому полі, в приміщенні першої гримерки концертного майданчика, відкрито Музей українського грамзапису. Експозиція нового закладу розповідає про історію грамзапису й налічує понад 400 раритетних записів української музики на різних звукових носіях. Окрім музичних альбомів, представлено також звукові листівки та казки, колекцію нецифрових технічних засобів відтворення – патефонів, грамофонів, програвачів. Заклад очолив культовий музикант, один із новаторів електронної сцени І. Москаленко (DJ Derbastler). Його ідею допомагає втілювати в життя директор Київського міського центру народної творчості та культурологічних досліджень Ф. Баландін.

23 серпня у Національному музеї у Львові імені Андрея Шептицького презентовано виставку «Михайло Жук – вісник відродження», присвячену 140-річчю художника. В експозиційному просторі розміщено близько 200 творів Михайла Жука з музейних і приватних збірок зі Львова, Одеси, Києва та Чернігова. Ініціатором такого проекту став Музей сучасного мистецтва Одеси у співпраці з Національним художнім музеєм України та з допомогою Українського культурного фонду. В основу виставки лягли дослідження творчості М. Жука, насамперед роботи О. Школьної, Л. Соколюк, О. Яворської. Відвідувачі можуть побачити роботи художника різних періодів його творчості, зокрема, портрети М. Коцюбинського, І. Франка, Лесі Українки, В. Стефаніка, Т. Шевченка, Г. Сковороди та ін. Також представлено кераміку, репліки-реконструкції за авторськими ескізами М. Жука, велике панно, що складається з декількох частин, рукописи автора й ілюстрації до різних видань, ескізи, плакати, есклібриси.

В межах виставкового проекту «Виображення колекції. Як Іван Гречко красу шукав», який тривав у Центрі архітектури, дизайну та урбаністики «По-

рохова вежа» у Львові впродовж двох місяців (з 18 червня до 13 серпня), відбулися події паралельної програми. 5 серпня мистецтвознавиця, письменниця й арткритикиня Д. Ключко прочитала лекцію про колекціонування гуцульської автентики після Другої світової війни. 6 серпня пройшла дискусія «Колекція та колекціонери: поле, гравці, правила», у якій взяли участь засновник артцентру «Я Галерея» П. Гудімов, засновник мистецьких галерей «Iconart» та «Shum» К. Шумський, мистецтвознавиці Д. Ключко та Х. Береговська, засновник постійної мистецької музейної колекції Українського католицького університету А. Курочка, художниця, дослідниця О. Романів-Тріска. На виставці, яку організував Український католицький університет, було представлено одну з найбільших збірок українських ікон на склі Гуцульщини та Покуття, стародруки, свічники, ручні хрести, кераміку, текстиль, дерев'яну скульптуру, а також живопис Галичини ХХ століття з колекції Івана Гречка. У показі – твори Я. Пстрака, В. Дяденюка, О. Васьківа, О. Плешкан, Романа та Марґіти Сельських, В. Патики, О. Заливахи І. Остафійчука та велика колекція екслібрисів Т. Венграновича, М. Яціва, П. Ковжуна, Р. Лісовського, П. Холодного та С. Гординського.

11 серпня «Асортиментна кімната» разом із меценатом Р. Шпуком відкрили в Івано-Франківському краєзнавчому музеї експозицію творчого доробку Олега Парфьонова під назвою «Тут був художник». Виставку склали авторські роботи з одинадцяти приватних колекцій. Збирачами картин Олега Парфьонова стали Р. Шпук, Т. Прохасько, А. Каравай, Н. Кадан, Ю. Іздрик, О. Саєнко, О. Бринська, А. Звіжинський, Ю. Бакай та інші.

8 серпня у Львівському муніципальному мистецькому центрі почала діяти виставка «Артефакти незламності у смолі: експозиція Музею фрагментів війни у Львові». Музей фрагментів війни існує у форматі онлайн-платформи, де представлено понад три сотні артефактів, зібраних під час повномасштабної війни та застиглих у прозорих кубах. Частину експонатів презентовано на виставці. Куби можна придбати, а виручені кошти буде спрямовано на рахунки трьох благодійних фондів: Патронатна служба Азову (SupportAzov), Фонд підтримки сімей загиблих захисників Маріуполя (AzovStal Families), Фонд надання психологічної допомоги та реабілітації дітям (Voices of Children).

7 серпня у Рівненському обласному краєзнавчому музеї відкрито виставку грецької культурної спадщини з фондів Маріупольського краєзнавчого музею «Зруйнована, але не знищена...». Експонати музею, втрачені через повномасштабне вторгнення, тут можна побачити у цифровому форматі. Проєкт створено під патронатом Маріупольської міськради за підтримки Грецького культурного фонду.

6 серпня Національний архітектурно-історичний заповідник «Чернігів стародавній» організував у Борисоглібському соборі в Чернігові урочистий захід з нагоди 900-річчя першої писемної згадки про храм. У програмі – презентація пілотного проєкту «Пошта під куполами»; спеціальне погашення художніх конвертів штемпелем із копією печатки князя Давида Святославича (XI–XII ст.); представлення виставки дитячого малюнка, підготовленої за результатами конкурсу «Пам'ятки архітектури міста Чернігова очима дітей». Акція пройшла за участі

Капели бандуристів імені Остапа Вересая Чернігівського обласного філармонійного центру фестивалів та концертних програм.

На Прикарпатті реалізовано проєкт «Музей у смартфоні». На замовлення Департаменту міжнародного співробітництва та євроінтеграції громад Івано-Франківської облдержадміністрації компанія *Skeiron* зацифрувала п'ять об'єктів музейної спадщини Івано-Франківщини. Віртуальні тури експозиціями створено для: Івано-Франківського краєзнавчого музею, Рогатинського історико-краєзнавчого музею «Опілля», Музею історії міста Коломиї, кургану «Галичина могила» (Національний заповідник «Давній Галич»), Косівського музею народного мистецтва та побуту Гуцульщини.

Державний історико-культурний заповідник «Острозький замок», що на Рівненщині, за підтримки Українського культурного фонду зацифрував один з найдавніших вітчизняних стародруків – Острозьку Біблію 1581 року. Відтак унікальне видання всі охочі можуть переглянути онлайн.

У селі Підлисса на Львівщині завершено реставрацію пам'ятного хреста письменнику, поету, громадському діячу, священнику УГКЦ Маркіяну Шашкевичу. Автор монумента (1911 рік) – архітектор О. Лушпинський.

В межах реалізації грантового проєкту «Віртуальна 3D-реставрація зруйнованих пам'яток Житомирщини та встановлення стендів з їх доповненою реальністю», що фінансується за кошти фонду *NED* (США), встановлено стенди 3D-візуалізації таких пам'яток, як келія Єзуїтського монастиря у Житомирі та маєток Терещенків у Денишах Тетерівської територіальної громади.

29 серпня у селі Тисовець Чернівецької області відкрито музей-садибу української поетеси А. Душак, який розташовано в оселі письменниці. В музеї відтворено меморіальну кімнату А. Душак, а також створено експозиційну залу з матеріалами про життєвий і творчий шлях мисткині.

Національний перелік нематеріальної культурної спадщини України поповнили: технологія приготування обрядового напою «Варена» (Боромля на Сумщині); обряд приготування зливої каші (Карнаухівка на Дніпропетровщині); кременецькі гречані вареники (Тернопільщина).

Література

Літературну премію імені Володимира Свідзінського за 2023 рік, якою відзначаються найкращі книжки української лірики, здобув Богдан Томенчук за нову поетичну збірку «Густина порожнечі». Премію засновано у 2001 році Лігою українських меценатів і редколегією журналу «Київ».

12 серпня в Ірпені на Київщині нагороджено лауреатів Літературної премії Ірпеня за 2021 рік. Її започаткували Інвестиційна рада Ірпеня та товариство «Відважних» у 2020 році з метою мотивації нових авторів для подальшої творчості. На конкурс було надіслано 261 твір, серед яких визначено переможців у чотирьох номінаціях: В. Митуса з Києва за історичний роман «Мамай» та соціальний роман «Ципа» (номінація «Проза»), О. Литвиненка з Харкова за поетичну збірку «Зомбілопілля» (номінація «Поезія»), Л. Гончарову з Первомайська Миколаївсь-

кої області за книгу «Записки мандрівниці» (номінація «За вже видані книги українських авторів»), Н. Таранов із Запоріжжя за збірку казок «Сирні історії родини Пармезанів» (номінація «Література для дітей»).

29 серпня в Музично-меморіальному музеї Соломії Крушельницької у Львові відбулася церемонія вручення Всеукраїнської літературної премії імені Ірини Вільде за 2023 рік. Володарем першої премії став Ю. Перетятко (Львів) за збірку повістей і есеїв «Апостоли узбіччя». Другу та третю премії присуджено С. Чиркову (Київ) за роман в оповіданнях «Богданове прокляття» та І. Павлюку (Київ) за роман «Буг». Нагороду засновано у 2007 році Львівською організацією Національної спілки письменників України, народним депутатом України П. Писарчуком та благодійним фондом «Південний».

27 серпня у Народному домі імені Івана Франка у Дрогобичі, що на Львівщині, відзначено лауреата Міжнародної премії Івана Франка. Ним став франкознавець М. Легкий з роботою «Проза Івана Франка: поетика, естетика, рецепція в критиці». Премію в галузі гуманітаристики ініціював онук письменника Роланд Франко у 2015 році. Організатори – Міжнародний фонд Івана Франка разом із Дрогобицькою міською радою, Львівською обласною державною адміністрацією, Дрогобицьким державним педагогічним університетом імені Івана Франка, Державним історико-культурним заповідником «Нагуєвичі», Львівським товариством у місті Києві за підтримки Європейського Союзу та Міжнародного фонду «Відродження» в межах проекту *EU4USociety*.

На Закарпатті вперше проведено конкурс на здобуття Всеукраїнської літературної премії імені Дмитра Кременя. Щорічну нагороду заснували родина Дмитра Кременя, Довжанська територіальна громада та Національна спілка письменників України у травні 2023 року. Першим лауреатом поетичної премії став письменник, журналіст, перекладач, науковець І. Павлюк за книгу «Танець Мамая».

4 серпня у Дубенському замку на Рівненщині відзначено учасників та переможців IV Міжнародного конкурсу декламаторів поезій Тараса Шевченка. Цього року проєкт відбувся у відеоформаті. Роботи надійшли з 200 населених пунктів України, а також Італії, Великої Британії, Китаю і Канади. Переважна більшість учасників конкурсу – діти та молодь до 18 років.

Кіномистецтво

XIV Одеський міжнародний кінофестиваль, який тривав 19–26 серпня, сформували три блоки. Спеціальна програма «Зроблено в Одесі» демонструвалася в рідному місті фестивалю, Дні документальної індустрії пройшли у польському місті Гдиня, а основні конкурсні покази відбулися в Чернівцях – у мистецькому центрі імені Івана Миколайчука та кінотеатрі «Чернівці». Загалом на фестивалі презентовано 46 фільмів, з яких 32 українські. Зокрема глядачі мали можливість побачити знакові вітчизняні картини «Довбуш» О. Саніна, «Батьківщина» Г. Бадзяки та О. Михалковича, «Війна в моїй голові» С. Касторних та О. Авшарова, «Памфір» Д. Сухолиткого-Собчука, «Бачення Метелика» М. На-

конечного та інші. Національний конкурс склали десять повнометражних стрічок, а три фільми Міжнародного конкурсу вироблено за участі України. Поза конкурсом було представлено дві секції вітчизняної документалістики: «Так переможемо!» та «Хроніки війни». Цього року статуетка «Золотого Дюка» у номінації «За найкращий український повнометражний ігровий фільм» дісталася драмі «Валерія виходить заміж» режисерки з Ізраїлю М. Вінік. Премію «За найкращий український повнометражний документальний фільм» здобула польсько-українська картина «Звідки куди» М. Хамели. Спеціальні призи за акторську гру вручено К. Климчук (фільм «Ти мене любиш?» Т. Ноябрьової) та Д. Нежелському (драма «Сашенька» О. Жовни). Найкращим документальним фільмом у сфері захисту прав людини визнано стрічку «Ми не згаснемо» А. Коваленко, яка отримала також спеціальну нагороду журі «За найкращу режисерську роботу». Особливою відзнакою Одеського кінофестивалю нагороджено документальний фільм Д. Гутніка «Правило двох стін» про життя українських митців під час повномасштабного російського вторгнення.

11–13 серпня у Херсоні пройшов перший від початку повномасштабного вторгнення кінофестиваль «Kherson Film Fest». Ініціаторами події стали генеральний директор і художній керівник Херсонського обласного академічного театру ім. Куліша О. Книга та керівник кіноконцертної зали «Ювілейний» Ю. Коваль. До програми фестивалю ввійшло десять українських та іноземних фільмів, серед яких: «Королі репу» М. Латика, «Іван і Марта» С. Буковського, «Поема про море» Ю. Солнцевої (1958), «Заповідник Асканія» А. Литвиненка, короткометражні українські стрічки 2022–2023 років – «Велика маленька війна» М. Латика, «ГКЧП» А. Непиталюка, «Капітан Бровари» Е. Нечмоглода.

11 серпня в кінотеатрі *Multiplex* ТРЦ «Атмосфера» у Києві херсонська Медіаплатформа «Вгору» презентувала документальний фільм «Нескорений Херсон», створений місцевими журналістами (режисер У. Данчук). У стрічці використано фото та відеоматеріали фотокореспондента О. Корнякова.

У Львові стартував фестиваль українського кіно від *Arhouse Traffic* та Львівської кінокомісії. Програму склали чотири стрічки, дві з яких можна було подивитися цього місяця: «Додому» Н. Алієва та «Погані дороги» Н. Ворожбит.

Серед новинок вітчизняного кіно – документальний фільм «20 днів у Маріуполі» М. Чернова й музична драма «Королі репу» М. Латика. В обмежений український прокат (у Львові, Харкові та Києві) вийшла чорна треш-комедія «Вересень» Г. Фоміна.

Бібліотечна справа. Промоція читання

4 серпня Наглядова рада Українського інституту книги затвердила перелік переможців конкурсу культурно-мистецьких проєктів, спрямованих на організацію та проведення заходів з промоції читання. Рейтинг переможців мистецького конкурсу очолили такі проєкти, як: «Літературні читання, дискусії та презентації нових книжок 2023 року на *XIV Meridian Czernovitz*» (ГО «Культурний капітал»); «Вибір Читомо: Нові книжки з України» (ГО «Культурно-видавничий

проект «ЧИТОМО»); «Дитяча літературна студія «Творчий клондайк» (КЗ Троянецької міськради «Троянецька публічна бібліотека»); «Бібліотечне турне «Читаємо, навчаємо» (КЗ «Обласна бібліотека для дітей» Черкаської облради); «#Живі Письменники. Як говорити з дітьми про війну та мир» (підприємець Н. Єлісеєва); «Літературно-мистецька зустріч “Слово у війні”» (ГО «Верховина – Квітка Карпат»); «Поетичні читання *MERIDIAN ODESA 2023*» (ГО «Літературний целанівський центр»); «Збірка перекладів уривків творів української сучасної літератури 2023» (підприємець М. Кравченко); «Студія навколелітературних ігор ПереФарбованого лиса» (підприємець В. Мержиєвська); «Літературний марфон серед письменників України/Житомирщини «Війна Росії проти України. “Відсіч 2023”» (ГО «Головна сцена»).

У столиці відкрито книгарню *Readeat* та запущено сайт *Readeat.com* для вибору книжок. Двоповерховий магазин на 460 квадратних метрів об'єднав книгарню, кав'ярню, а також івент-простір, де проходять презентації новинок від українських видавництв, зустрічі з авторами, читання для дітей різного віку, вечори живої музики тощо. У *Readeat* представлено понад вісім тисяч найменувань книжок різноманітних жанрів: від сучасної української прози та поезії до зарубіжної класики, професійної літератури та коміксів. 5 відсотків з продажу фонд *SavED* передаватиме бібліотекам Миколаївської області. Тестове відкриття книгарні відбулося 30 серпня. У заході взяли участь власник *Readeat*, співзасновник *CEO Concert.ua* Д. Феліксов та запрошені гості – видавці, письменники, книжкові блогери та критики.

Просвітництво

Благодійна організація *Projector Foundation* створила культурний проект «Шрифтова Абетка української ідентичності», покликаний популяризувати модерні шрифти українських дизайнерів, а також розповісти про символи української державності. Сайт інтерактивної абетки української мови містить 33 літери, кожна з яких символізує окрему подію, постать або державний символ. Зокрема розробники згадують письменника Івана Франка, художницю Марію Примаченко, журналіста Георгія Гонгадзе, будинок «Слово» тощо. Сторінка кожної літери оформлена за допомогою одного з українських новітніх шрифтів, які можна завантажити для створення власних проєктів. Крім того, «Шрифтову Абетку української ідентичності» згодом буде представлено у форматі виставки постерів у київських закладах. Проєкт реалізовано разом із Фундацією ЗМІН та *Tech Foundation*, а дизайн втілила студія *Obys*.

3 серпня у Музеї історії Дніпра презентовано проєкт «Голос війни», створений задля формування архіву історичних свідчень про події повномасштабної війни. Розповіді дніпрян, свідків російської агресії, – медиків, волонтерів, переселенців, військових, комунальників, лягли в основу соціальних відеороликів.

Культура та мистецтво для людей з інвалідністю

6 серпня у Київському культурному кластері «Краків» представлено новий проєкт «ДІМ: Дитяча інклюзивна медіастудія», який реалізується громадською

організацією «*Veselka TV* – Громадське дитяче інтернет-телебачення і радіо» за підтримки Українського культурного фонду в межах грантової програми «Культура без бар'єрів». Ініціатива дає змогу дітям з інвалідністю відвідати творчі майстер-класи, креативні воркшопи, психологічні тренінги, а також спробувати себе у різних медійних професіях: ведучих телевізійних і радіопрограм, операторів, фотографів, журналістів, акторів, художників тощо. Учасниками Дитячої інклюзивної медіастудії створено п'ять культурних продуктів з перекладом українською жестовою мовою: ток-шоу, телепрограма, радіопередача, мультфільм, відеоблог. Фрагменти цих робіт, найкращі дитячі мистецькі твори в різних техніках, а також фільм про проєкт продемонстровано на презентації у кластері «Краків».

Матеріал підготувала

Кобзаренко Л. П., провідний редактор
відділу наукового аналізу та
узагальнення інформації

Комп'ютерне опрацювання та редагування ***І. Г. Піленко***

Формат 60x84/16. Умовн. друк. арк. 1,6. Б/т. Зам. 71. Безплатно

НБУ імені Ярослава Мудрого, Київ-1, Грушевського, 1. Тел. 278–85–12